Tento projekt je financován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu BETA2.

www.tacr.cz

Výzkum užitečný pro společnost.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha D – Zásady tvorby definic

Příloha výsledku V02

Konečný uživatel výsledků: **Ministerstvo vnitra České republiky**

Náměstí Hrdinů 1634/3

140 21 Praha 4 – Nusle

Název projektu: NaSaPO – Národní sada prostorových objektů

Číslo projektu: **TITIMV706**

Řešitel projektu: Západočeská univerzita v Plzni

Další řešitelé: Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i.

GEOREAL, spol. s r. o.

T-MAPY, spol. s r. o.

Doba řešení: 1. 1. 2020 – 31. 12. 2021

Důvěrnost a dostupnost: veřejně nedostupný

Informace o autorském týmu:

Ing. Radek Makovec
(Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i.)

RNDr. Eva Sovjáková
(Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i.)

Ing. Jaroslav Zemek
(Výzkumný ústav geodetický, topografický a kartografický, v. v. i.)

Další informace o projektu:

Zpracování terminologického a věcného vymezení objektů NaSaPO nejen pro účely projektu NaSaPO a podporu Strategie rozvoje prostorových informací v ČR do roku 2020 (GeoInfoStrategie).

Tento dokument vznikl v rámci řešení programu BETA2 projektu č. TITIMV706 s názvem „NaSaPO – Národní sada prostorových objektů“ s finanční podporou TA ČR.

Program veřejných zakázek v aplikovaném výzkumu a inovacích pro potřeby státní správy BETA2 byl schválen usnesením vlády České republiky č. 278 ze dne 30. 3. 2016 a je zaměřen na podporu aplikovaného výzkumu a inovací pro potřeby orgánů státní správy. Poskytovatelem finančních prostředků je Technologická agentura ČR.

Obsah

1 Základní zásady tvorby definic **4**

2 Zásady odvozování definic **4**

Literatura **5**

Předmětem tohoto textu je představení zásad pro tvorbu definic, jako podkladu pro návrh vlastních definice v projektu NaSaPO.

Pro účely vytvoření terminologické normy se musí použít následující základní zásady, které se opírají o ISO 10241. Uvedené zásady jsou převzaty z ČSN P ISO/TS 19104:2010 Geografická informace – Terminologie.

1 Základní zásady tvorby definic

1.1 Standardizované definice se musí používat všude, kde je to možné.

1.2 Definice musí mít stejný gramatický tvar jako termín; k definování slovesa se musí použít slovesná fráze; k definování podstatného jména v jednotném čísle se musí použít jednotné číslo.

1.3 Definice nesmějí začínat takovými slovními spojeními jako „termín použitý k popisu…“ nebo „termín označující…“ a také nesmějí mít tvar „termín je…“ nebo „termín znamená…“.

1.4 Definice nesmí být dána ve tvaru celé věty.

1.5 Definice se musí uvádět malými písmeny včetně prvního písmena, s výjimkou velkých písmen vyžadovaných obvyklým způsobem psaní slova v běžném textu.

1.6 Definice nesmějí začínat členem.

1.7 Odkazy na jiná hesla ve slovníku musí být uvedeny s použitím preferovaného termínu definovaného jinde v tomto slovníku.

1.8 Odkazy na standardizované definice musí být uvedeny v hranatých závorkách za definicí.

1.9 Jestliže byla standardizovaná definice v jiné oblasti upravena, musí být v poznámce uvedeno vysvětlení.

2 Zásady odvozování definic

Pro vyvíjení definic se musí použít následující zásady převzaté z ISO 704.

2.1 Definice musí popisovat pojem, nikoliv slova, která tvoří označení.

2.2 Před navrhováním definice pro daný pojem je nezbytné určit relace mezi tímto pojmem a příbuznými pojmy a modelovat systém pojmů, do něhož je tento pojem situován.

2.3 Pokud definice již existuje například v nějaké normě, musí být převzata tak jak je pouze tehdy, jestliže obráží předmětný systém pojmů. Jinak musí být upravena.

2.4 Při modelování systému pojmů a formulování odpovídajícího systému definic je podstatné určit, které termíny jsou natolik základní a dobře známé, že není zapotřebí je definovat. Všeobecně se začíná definováním nadřazených pojmů. Při navrhování nové definice se musí použít, jak to jen jde, základní pojmy a pojmy definované jinde v daném dokumentu.

2.5 Definice musí obrážet systém pojmů popisující tento pojem a jeho relace k jiným pojmům v tomto systému. Definice musí být sladěny tak, aby byly schopné rekonstruovat tento systém pojmů.

Charakteristiky použité v definici by proto měly být zvoleny tak, aby vyjadřovaly spojení mezi pojmy nebo vymezení, které rozlišuje jeden pojem od druhého.

2.6 Definice by měly být co možná stručné a složité jen tak, jak je to nezbytné. Složité definice mohou obsahovat několik závislých vět, ale pečlivě napsané definice obsahují jen tu informaci, která činí pojem jedinečným. Jakákoliv další popisná informace považovaná za nutnou by měla být zahrnuta do poznámky.

2.7 Definice musí popisovat pouze jeden pojem. Nesmí zahrnovat skryté definice pro jakékoliv pojmy použité k identifikaci charakteristik. Jakákoliv charakteristika, která vyžaduje vysvětlení, musí být definována zvlášť jako pojem nebo uvedena v poznámce.

2.8 Definice by neměla obsahovat charakteristiky, které logicky patří k nadřazenému nebo podřazenému pojmu.

2.9 Extenze a charakteristiky odražené v definici musí odpovídat systému pojmů v daném předmětném oboru.

2.10 Pokud není konkrétní obor pojmu jasně indikován v označení nebo není obecně mlčky předpokládaný, musí být připojen k začátku definice.

2.11 Ke zkoušce platnosti definice musí být použit princip substituce. Definice je platná, jestliže může v textu nahradit označení beze ztráty nebo změny významu.

2.12 Jestliže je jeden pojem definován s použitím druhého pojmu a tento druhý pojem je definován s použitím termínu nebo prvků termínu označujícího první pojem, říká se, že jsou výsledné definice zacyklené. Zacyklené definice nerozšiřují pochopení tohoto pojmu a je nutno se jim pokud možno vyhnout.

2.13 Definice je zacyklená v systému definic, když se dva nebo více pojmů definují navzájem. Princip substituce jasně odhaluje opakování a zacyklení.

2.14 Definice musí popisovat obsah pojmu přesně. Nesmí být ani příliš úzká, ani příliš široká. Jinak je definice považována za neúplnou. Definice musí popisovat co pojem je a nikoliv co není.

Literatura

ČSN P ISO/TS 19104, Geografická informace – Terminologie; Český normalizační institut. Praha 2010

T A
Č R
Tento projekt je financován se státní podporou
Technologické agentury ČR v rámci
Programu BETA2.
www.tacr.cz
Výzkum užitečný pro společnost.

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY







